

Motion

1984/85: 1705

Thorbjörn Fälldin m. fl.
Försvars- och säkerhetspolitiken

Målet för vår utrikes- och säkerhetspolitik är att bevara vårt lands oberoende. I fred likaväl som i krislägen skall vi trygga vår nationella handlingsfrihet politiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt. Bara därmed blir det möjligt att på demokratisk grund utveckla det svenska samhället. Nationell säkerhet och trygghet är en förutsättning för att de enskilda medborgarna skall känna personlig trygghet.

Allt detta råder det också, nu liksom tidigare, i sak bred enighet om. Det gäller de politiska partierna. Det gäller också medborgarna i allmänhet. Svensk utrikes- och säkerhetspolitik har en stark folklig förankring genom bl. a. folkrörelsernas breda internationella engagemang, frivilligorganisationernas stora omfattning inom försvaret och den allmänna värnplikten. Denna grundläggande enighet gäller också bedömningen, att Sveriges grundläggande intressen även i framtiden bäst gagnas av den alliansfria politiken i fred syftande till neutralitet vid en eventuell kris eller ett krig i vår omvärld.

Försvarspolitiskt gäller det bl. a. att kunna följa upp denna utrikespolitiska handlingslinje genom att kunna avvisa de inkräktare som redan i fred visar intresse för vårt territorium, kanske för att sätta oss på prov men troligast för att rekognosera områden och försvarsanläggningar som skulle kunna bli av betydelse i ett krig. Ubåtskränkningarna visar allvaret i detta förhållande. Vi måste vara medvetna om att svenskt territorium också visas intresse från marken, luften och rymden.

Förhållandet mellan supermakterna har försämrats under den senaste tioårsperioden. Relationerna har inte varit så ansträngda sedan Cubakrisen i början av 1960-talet, även om de påbörjade nedrustningsdiskussionerna mellan USA:s och Sovjetunionens utrikesministrar inger ett visst hopp. De militära rustningarna fortsätter att öka.

Den militära situationen i Centraleuropa kännetecknas fortfarande av låsta positioner och spänningar. Norden berörs i dag mer än tidigare av det säkerhetspolitiska maktspelet mellan blocken. Detta har flera orsaker. Marin- och flygstridskrafternas utveckling inom båda maktblocken är en viktig orsak. Ett ökat antal militära förband i vår närhet, intensifierad övnings- och underrättelseverksamhet samt ökade möjligheter att snabbt tillföra mark-, sjö- och flygstridskrafter än konkreta tecken på detta.

Svensk försvarspolitik

Sveriges betydelse som neutralt land mellan maktblocken har ökat. De försvarspolitiska åtgärder vi vidtar i framtiden kommer inte bara att ha betydelse för våra möjligheter att hålla oss utanför ett eventuellt krig i Europa. De får i högre grad än tidigare stor betydelse för den militära stabiliteten redan i fredstid i det nordiska området. Totalförsvarets fredsbevarande effekt måste alltså tillmätas ökad betydelse i framtiden.

Ingen – vare sig här hemma eller i vår omvärld – skall kunna sväva i tvivelsmål om vår vilja och beslutsamhet att efter vår yttersta förmåga hävda våra gränser och vårt territorium.

Försvarsmakten skall vara fredsbevarande, stabiliserande och krigsavhållande. Förmågan att upprätthålla ett trovärdigt invasionsförsvar är härvid av grundläggande betydelse. För att försvarsmaktens förmåga skall uppfattas som trovärdig krävs att utrustning, organisation och utbildning successivt anpassas till utvecklingen i omvärlden.

Vi måste ha resurser att ingripa mot olika typer av militära mål – flygplan, kryssningsrobotar och ubåtar. Ingrepanden måste kunna ske såväl med fredsorganisationernas resurser som efter erforderliga beredskaphöjningar. De situationer som kräver ingripanden kan komma att variera från mer eller mindre oskyldiga incidenter till allvarliga kriser. Försvarsmakten måste i alla avseenden kunna bidra till neutralitetspolitikens trovärdighet. De hot vi kan utsättas för under fred, i krislägen och vid en överraskande hastig inledning av en militär operation måste vi kunna möta med ett starkt försvar. Vi måste förbättra vår förmåga att höja vår beredskap från grundberedskap.

Den fyrpartiöverenskommelse som träffades våren 1984 om försvaret gör det möjligt att i allt väsentligt fullfölja de senaste årens försvarsbeslut trots de ändrade ekonomiska förutsättningarna. Detta beslut innebar i sig, att Sverige inte ökade sina försvarsinsatser i samma utsträckning som länderna i vår närhet. Än mindre har Sverige följt med stormakternas höjning av sina försvarsnivåer.

Försvarsplanering

De fleråriga försvarsbesluten är uttryck för vår beslutsamhet att värna vårt oberoende och vår fred. Samtidigt ger det en betydelsefull stadga åt totalförsvarets planering.

Kort tid efter försvarsbeslutet 1982 inträffade emellertid en rad händelser som radikalt ändrade planeringsförutsättningarna. De kraftiga valutakursförändringarna, främst dollarkursen, och svenska devalveringar samt de ramreduceringar som den socialdemokratiska regeringen företagit i 1983 års riksdagsbeslut, inkl. innehållen priskompensation 1982/83 urholkade försvarsmaktens köpkraft med ca 1 miljard kronor./år.

Som en följd av de således mycket kraftigt förändrade ekonomiska förutsättningarna skulle inte viktiga mål i 1982 års riksdagsbeslut längre

kunna nås. I syfte att delvis rätta till den uppkomna situationen och att skapa nya stabila planeringsförhållanden för försvaret gjordes en partipolitisk överenskommelse under våren 1984 som innebar

- en ramhöjning om 600 milj. kr./år
- en justering av prisregleringssystemet
- ett medgivande att överbefälhavarens planering skulle få ske enligt principen om oförändrad köpkraft.

Regeringen föreslog i föregående års budget att priskompensation till försvaret skulle utgå med 4 %. Man utgick ifrån att regeringen skulle kunna begränsa inflationen till denna nivå. I dag kan vi se att inflationen i stället blivit 8,2 % för 1984. Misslyckandena i regeringens ekonomiska politik ledde alltså till att försvarets priskompensation har drygt halverats.

Vi anser att försvaret måste kompenseras för de prisstegringar som faktiskt inträffat. För att återställa balansen föreslår vi att det militära försvaret skall tillföras de prisregleringsmedel som ÖB avsett. Regeringen bör därför återkomma med förslag om kompensation med 240 milj. kr. i tilläggsstat före budgetårets utgång.

Bemyndiganden

Regeringen anför i propositionen att den funnit det nödvändigt att begränsa omfattningen av de beställningsbemyndiganden som ÖB föreslagit.

Motivet för åtgärden är att ÖB:s planering skulle medföra sådana långsiktiga bindningar att riksdagen binds att göra ett rampåslag i samband med nästa försvarsbeslut.

Vi vill här understryka att försvarsuppgörelsen står fast. Samtidigt är det viktigt att betona att regeringen måste fullgöra den långsiktiga planeringen i enlighet med försvarsuppgörelsen. Regeringen bör därför återkomma med förslag som innebär ett fullföljande bemyndigande i enlighet med ÖB:s programplan. Därefter får det som tidigare ankomma på regeringen att närmare bestämma vilken beställningsverksamhet som skall fullföljas.

Nya uppgifter

Samtidigt som regeringen drar in på bemyndigandena ger den ÖB en rad nya uppgifter utan att erforderlig resursförstärkning sker.

Exempel på uppgiftsförändringar är

- höjda värnpliktsförmåner
- med 900 värnpliktiga utökad grundutbildning
- utökad repetitionsutbildning inom marinen
- utökad verksamhet vid trafikflygarhögskolan
- verksamheten vid flygtekniska försöksanstalten
- narkotikabekämpning.

Inom försvarsmakten pågår i enlighet med 1982 års försvarsbeslut ett mycket omfattande rationaliseringsarbete i avsikt att kunna omfördela medel från den rena fredsdriften till en höjd beredskap och krigsorganisationens behov. Försvarsmakten skall under perioden 1982–1992 minska antalet anställda med 6 000 och spara drygt 9 miljarder kronor.

Dessa besparingar är mycket omfattande och i vissa avseenden smärtsamma inom organisationen. Det är därför väsentligt att försvarsmaktens personal känner att uppnådda besparingar går till avsett ändamål och inte till nya uppgifter eller att besparingarna hålls inne av statsmakterna genom att ändra eller hålla inne prisregleringsmedel.

Skyddsmasker

Vi vill också i detta sammanhang understryka vikten av att anskaffning av skyddsmasker och andningsskydd fullföljs enligt 1982 års beslut. Civilförsvaret och dess befolkningskydd får inte eftersättas.

Barnomsorg i krig

Barn är i krig mycket utsatta. Förhållandena för deras omhändertagande har drastiskt förändrats och visar i dag stora brister. Ansvaret för organisationen av barnomsorg i krig åvilar kommunerna. Vissa kommuner har bra förberedelser och organisation medan de på andra håll är eftersatta. Det är mycket angeläget att barnomsorgen i krig får ett berättigat utrymme i den kommunala planeringen av civilförsvaret.

Vi vill också erinra om att vi i annat sammanhang föreslagit riksdagen förslag rörande sårbarheten i samhället och förslag angående värnpliktsfrågor samt stöd till försvarets frivilligorganisationer.

Hemställan

Med hänvisning till vad som anförts hemställs

1. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av svensk försvarspolitik,
2. att riksdagen beslutar begära att regeringen återkommer på tilläggsstat med priskompensation till det militära försvaret i enlighet med motionen med 240 milj. kr.,
3. att riksdagen medger att beställningar av materiel m. m. för arméförband får läggas ut inom en kostnadsram av 2 372,2 milj. kr.,
4. att riksdagen medger att beställningar av materiel m. m. för marinförband får läggas ut inom en kostnadsram av 2 186,7 milj. kr.,

5. att riksdagen medger att beställningar av materiel m. m. för flygförband får läggas ut inom en kostnadsram av 1 854,7 milj. kr.,
6. att riksdagen medger att beställningar av materiel m. m. för operativ ledning m. m. får läggas ut inom en kostnadsram av 133,3 milj. kr.,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fullföljande av programmet för anskaffning av skyddsmasker och andningskydd i enlighet med 1982 års beslut,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts för planeringen för barnomsorg i krig.

Stockholm den 25 januari 1985

THORBJÖRN FÄLLDIN (c)

OLOF JOHANSSON (c)

RUNE GUSTAVSSON (c)

ANDERS DAHLGREN (c)

TAGE SUNDKVIST (c)

NILS G. ÅSLING (c)

ARNE FRANSSON (c)

GUNILLA ANDRÉ (c)

GUNNAR BJÖRK (c)

i Gävle

KARIN SÖDER (c)

BERTIL JONASSON (c)

KARL BOO (c)

EINAR LARSSON (c)

GUNNEL JONÄNG (c)

KJELL A. MATTSSON (c)

BRITTA HAMMARBACKEN (c)

BERTIL FISKESJÖ (c)